

Dragan Markovina

Povijest poraženih

Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2015.

Stevo Đurašković

Knjiga Dragana Markovine *Povijest poraženih* govori o "(...) povijesti zbrisanih zajednica, pobornika pobijeđenih ideja i neposlušnih pojedinaca: Talijana i Srba, autonomaša i integralnih Jugoslavena, takozvanih orjunaša, te komunista i opozicionara od Vicka Krstulovića do Gorana Babića i feralovaca" (Bakotin, 2016). Svojom tematskom postavom, knjiga ovog povjesničara, aktivista i omdavno predsjednika stranke Nova ljevica očekivano je izazvala oduševljenje kod političkih istomišljenika te salve drvlja i kamenja kod političkih neistomišljenika, pri čemu je ostalo nezamijećeno da se borba zapravo vodi zbog – pucnja u prazno. Naime, autor ove recenzije na krilima je gore citiranog teksta s velikim oduševljenjem i očekivanjima uzeo knjigu u ruke, da bi već nakon desetak stranica imao osjećaj kako čita – dosadu poraženih. Naime, ova "esejistička studija iz povijesti sjećanja" (Bakotin, 2016) umjesto očekivanog živog prikaza povijesti "manjinskih i neposlušnih", dobrim je dijelom nakupina vrlo neinventivnog citiranja i navođenja dosade napisane u kombinaciji s repetitivnim prežvakavanjem općih mjesta antinacionalističkog diskursa o Domovinskom ratu te društvenim i političkim anomalijama neovisne Hrvatske. Jednostavnije rečeno, gdje bi čitatelj očekivao svojevrsnu nadogradnju genijalnog *Egzila* Enza Bettize i *Pogledaj svoje ruke* Vojina Jelića, dobio je dobrim dijelom već poznato, uz to stilski uobličeno otprilike na razini lošije gimnazijske zadaćnice.

Sama knjiga je podijeljena u pet poglavlja (plus uvod i zaključak), od čega su središnje četvrto, peto i šesto poglavlje, koja obrađuju povijesne sudbine poraženih na hrvatskome teritoriju – Talijana i Srba u četvrtom, te hrvatskih opozicionara

Stevo Đurašković, docent na Odsjeku za hrvatsku politiku na Fakultetu političkih znanosti. E-pošta: stevo.djuraskovic@fpzg.hr

i Jugoslavena u šestom poglavlju, dok se peto bavi učincima i dosezima nacionalizma i s njima povezanoga desničarskog revizionizma u suvremenoj Hrvatskoj. Neveliko poglavlje koje slijedi nakon uvoda i tematizira prvi poraz modernizacijskih nastojanja – što je i sam naslov poglavlja – predstavlja, uz posljednje šesto poglavlje, najinteresantiji dio ove studije. Naime, u njemu Markovina na živ, beletrističan način prikazuje surov obračun s malobrojnim domaćim pobornicima ideja Francuske revolucije nakon pada Napoleonove uprave u Dalmaciji, uspijevajući ocrtati frapantnu sliku o stupnju uronjenosti ne samo dalmatinskog puka, nego i elita u primitivni srednjovjekovni klerikalizam.

Nažalost, dotična spisateljska uspješnost potpuno je podbacila u trima središnjim poglavljima. Iza naslova "Odlazak manjina i težnja za zavičajem" krije se suhi glosarski opis političkog šikaniranja manjinaca od 1990. godine do danas. Sâm naslov navodi čitatelja na očekivanje kako poglavlje prikazuje mikrokozmos Talijana, te osobito dalmatinskih Srba iz kuta struktura dugog trajanja, njihove socijalne identičnosti s većinskom hrvatskom zajednicom nasuprot razlika u identitetskom poimanju, te načina na koji naposljetku napetosti malih razlika, zlouporabljene politikom, rezultiraju egzodusom manjinskih zajednica, ne samo u smislu njihova protjerivanja iz zavičaja, već i daljnje neukorijenjenosti u ono što nacionalni imaginarij zove maticom domovinom. Plastičnije, autor ove recenzije očekivao je od Markovine esejističko-znanstvenu obradu lomova ljudskih života uzrokovanih identitetskim kompleksnostima, kakav je npr. u filmu *Kordon* redatelj Goran Marković majstorski prikazao u liku Miloševićeva milicajca, izbjegloga Srbina iz Šibenika, kojega kolege iz jedinice zovu Hrvat ili ustaša, a koji se na kraju filma psihički lomi i pjeva pjesmu *Moja jube, moj golube* ili pak obradu, primjerice, vrličkih čuvara Kristova groba, čija se narodna nošnja od nošnje njihovih susjeda Hrvata razlikuje samo u nacionalnim insignijama, a koji za svaki Uskrs dolaze iz raznih nigdjezemskih Srbije i svijeta da "čuvaju Hristov grob od petka do nedilje".

Dok čitatelj dotični nedostatak u slučaju povijesti dalmatinskih Srba može utažiti posezanjem za esejistikom i beletristikom Sime Matavulja, Vladana Desnice i Vojina Jelića, u slučaju identitetske povijesti dalmatinskih Talijana on jednostavno "grize za oči". Naime, za razliku od istarskih Talijana, čija je socijalno-identitetsku povijest dobro pokrivena književnošću Claudija Magrisa i Fulvija Tomizze, povijesnim radovima Franka Dotte, Pamele Ballinger i dr., obrada identitetske povijesti dalmatinskih Talijana nije odmakla dalje od već spomenutog Bettizina *Egzila*.

Sličan tip prigovora može se uputiti i sljedećem, petom poglavlju, koje se bavi problemima negacije modernizacijskog i antifašističkog naslijeđa socijalističke Jugoslavije u suvremenoj epohi samostalne Hrvatske. Poglavlje se opet sastoji od suhog

glosarskog citiranja i navođenja tekstova Viktora Ivančića, Predraga Matvejevića, Dejana Jovića i dr. o jugoslavenstvu te o historijskom revizionizmu, kombiniranog s dokumentiranjem konkretnih akcija rehabilitacije NDH i omalovažavanje partizanskog naslijeđa, poput otkrivanja spomen-ploče HOS-ovoj jedinici Vitez Rafael Boban 2014. godine u Splitu. Čitatelj bi opet očekivao "nadgradnju" dotičnome materijalu u obliku nijansiranoga i višedimenzionalnog esejiziranja problematike socijalističkog naslijeđa, ali avaj – ništa od toga.

Zato sljedeće poglavlje predstavlja zasigurno najbolji dio knjige, i to stoga jer ima – najmanje autora. Naime, iza naslova "Plivali su protiv struje" kriju se portreti šestorice, ili devetorice (kako se uzme) nazovimo ih ljevičarskih aktivista sa zajedničkom crtom obrane osobnoga integriteta na štetu vlastite životne i egzistencijalne sigurnosti u razdoblju od 1990. godine do danas, iako su ranije neki ljudi s popisa bili na različitim političkim barikadama. Riječ je o političarima Vicku Krstuloviću, Milošu Žanku i Stipi Šuvaru, novinarima i pjesnicima Goranu Babiću i Branimiru Štuliću, te naposljetku "škvadri" iz splitskoga tjednika *Feral Tribune*. Najinteresantiji dijelovi ovog poglavlja su intervjui koje je autor radio s dijelom spomenutih osoba, a osobito intervju s Goranom Babićem, koji zauzima polovicu poglavlja posvećenoga plivačima protiv struje. Intervju s kontroverznim pjesnikom predstavlja pravo blago od materijala za proučavanje hrvatske intelektualne i ideološke povijesti i vrhunski predložak za moguću beletristiku inspiriranu slučajem Gorana Babića, budući da razotkriva svu kompleksnost i višedimenzionalnost kako pjesnikove osobe, tako i epohe socijalizma u Hrvatskoj. Sve ovo nije zahvaljujući autoru, koji svom sugovorniku prilazi plošnošću tinejdžerskog obožavatelja, već zahvaljujući erudiciji samoga Babića, koji se ne libi ući povijesti i sebi totalno "pod kožu".

Zaključno, može se reći da je autoru ove recenzije *Povijest poraženih* predstavljala istinsku "dosadu poraženih", moguće i stoga što je veći dio u knjizi korištene literature i obrađene tematike čitao ili o dotičnome čitao. Možda bi čitatelju koji se prvi put sreće s ovom tematikom knjiga predstavljala dobar uvod u sve mračne strane politike u razdoblju neovisne hrvatske republike. Međutim, čak i ako uzmemo navedeno u obzir, neprijeporno ostaje gorak okus autorova dosadna, neinventivna spisateljskog stila, kao i činjenica kako sam naslov knjige većinom ne odgovara sadržaju.

Literatura

Bakotin, Jerko (2016) Oružje za preživljavanje mraka. *Novosti. Samostalni srpski tjednik* 27. siječnja. <http://www.portalnovosti.com/oruzje-za-prezivljavanje-mraka> Pristupljeno 30. prosinca 2016. ■